

1,6 mia. kr. mindre i gymnasialt elevtilskud

De seneste år har der været flere besparelser på de gymnasiale uddannelser, men der har også været tiltag, der har tilført ressourcer til området – samt enkelte tiltag, der har flyttet ressourcer fra en ramme til en anden. Samlet viser opgørelser fra finanslovsforslaget 2021 og finanslov 2015, at der mangler 1,6 mia. kr. eller 14 pct. af elevtilskuddet til samme antal elever for at være på 2012-niveauet. Til sammenligning svarer 1,6 mia. kr. til det gymnasiale tilskud, der i alt gives til 28 gennemsnitlige institutioner.

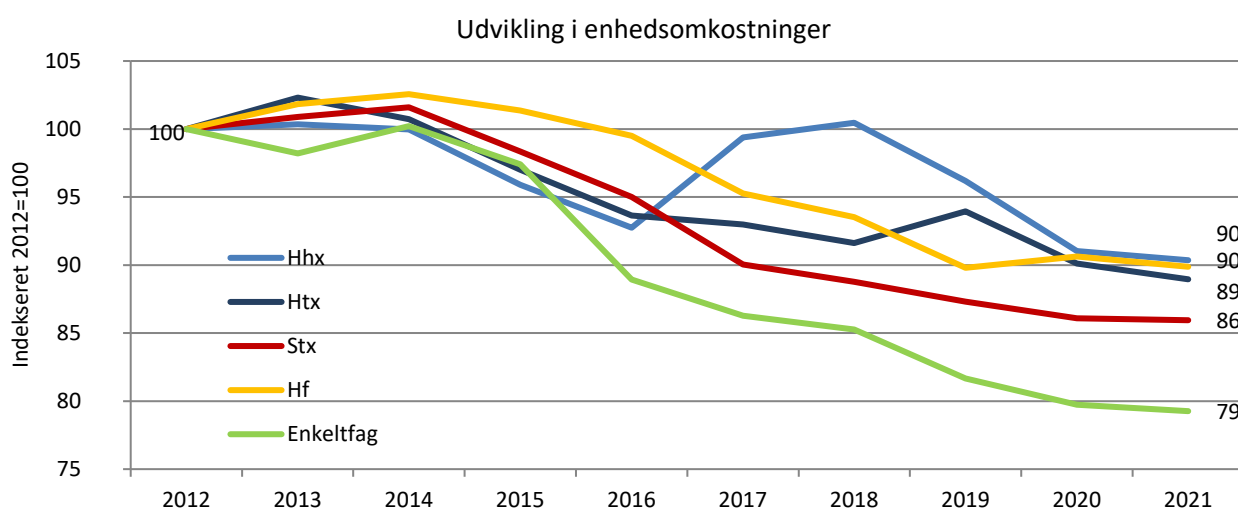
Fordelt på de enkelte gymnasiale uddannelser svarer det til, at hhx/htx mangler 338 mio. kr., enkeltfag mangler 218 mio. kr., og stx/hf mangler 1.072 mio. kr. i 2021 for at have samme enhedsniveau som i 2012.

	Enhedsomkostninger 2012 (kr.)	Enhedsomkostninger 2021 (kr.)	Ændring 2012-2021 (kr.)	Estimeret elevtal 2021	Samlet ændring (mio. kr.)
Hhx	72.566	65.569	- 6.998	27.960	-196
Htx	92.903	82.642	- 10.261	13.809	-142
Stx	85.726	73.678	- 12.048	75.017	-904
Hf	93.856	84.348	- 9.508	17.659	-168
Enkeltfag	95.773	75.912	- 19.861	10.993	-218

I perioden er der tilført ressourcer til bl.a. klasseloftet, løftet til Hhx samt ekstra eksamensbegivenhed. Disse beløb burde lægges oven i differencen, da det har været politisk prioritering, at der skulle være midler til dette. I perioden er også prioriteret omlægninger mod de mindre skoler i udkantsområderne ved øget grundtilskud og øget udkanttilskud finansieret ved taxameternedsættelse. Denne omlægning viser sig også som en nedsættelse af enhedsomkostningerne i analysen.

De gymnasiale enhedsomkostninger er faldet mellem 10 og 21 pct.

Med enhedsomkostninger i finansloven menes de omkostninger, staten afsætter pr. årselev til den enkelte uddannelse. Umiddelbart vil enhedstilskud dog være en mere dækkende betegnelse.

Kilde: FFL21 og FL15. Enhedsomkostningerne er påvirket af forskydninger mellem færdige elever og samlet antal elever – for enkeltfag er der udsving ift. de valgte fags deltagerbetalingsniveau

Enhedsomkostningerne er påvirket af politiske tiltag samt af forskydninger i forholdet mellem antal årselever og antal elever, der færdiggør deres uddannelse. Forskydninger i elevtallet betyder, at der kan forekomme årlige stigninger/fald, der ikke kan forklares politisk, men som skyldes forholdsmæssigt mange eller få elever, der bliver færdige (og dermed får færdiggørelsestaxameter). For enkeltfag vil forskydninger mellem fagvalg og tilhørende deltagerbetaling have samme effekt. Herudover vil ændringer i tilskudsstrukturen ift. grundtilskud eller deltagerbetaling vise ændringer i enhedsomkostningerne, der ikke umiddelbart har samme konsekvens for skolerne.

Der er mellem 8 og 15 pct. færre gymnasielærere til eleverne

En [tidligere GL-undersøgelse](#) viste et fald i lærer-/elevratioen på almene gymnasier og hf-kurser fra 2012-2020 på 10 pct. Sammensætningen af medarbejdere på VUC og erhvervsskoler betyder, at en tilsvarende analyse ikke kan gennemføres. Hvis vi antager, at lederne på erhvervsskoler og VUC reagerer på samme måde overfor nedskæringer som lederne på de almene gymnasier og hf-kurser, vil det være muligt at estimere ændringerne i lærer-/elevratioen for enkeltfag (VUC) og hhx/htx (erhvervsskoler). På de almene gymnasier tyder det på, at ændringer i enhedsomkostningen slår igennem på lærer-/elevratioen med 74 pct. Hvis det samme antages at være tilfældet for hhx/htx samt gymnasial enkeltfag, vil lærer-/elevratioen være faldet 8 pct. for de erhvervsgymnasiale uddannelser og 15 pct. på enkeltfag.

Tabel 2 Estimeret ændring i lærer-/elevratio 2012-2020

	Ændring i enhedsomkostninger	Estimeret ændring i lærer-/elevratio
hhx/htx (primært erhvervsskoler)	-11%	-8%
Enkeltfag (primært VUC)	-21%	-15%
stx/hf (Primært almene gymnasier og hf-kurser)	-13%	-10%

Bag om tallene

Enhedsomkostningerne fordelt på uddannelsestype

For alle de gymnasiale uddannelser gælder, at der er sket et fald i enhedsomkostningerne i perioden 2012-2021. Der er dog forskel på, hvor stort faldet er på tværs af uddannelsestyper.

Enkeltfag

Det største fald har været på gymnasialt enkeltfag. Her er enhedstilskuddet faldet med 21 pct. siden 2012. Det skyldes primært tre ting: For det første er enkeltfag ikke omfattet af klasseloftet og har derfor ikke fået tilført ressourcer til formålet. For det andet er enkeltfag blevet særlig hårdt ramt af nedsættelsen af taksten til fjernundervisningen, og for det tredje har der været stigende deltagerbetaling med tilsvarende tilskuds-nedsættelse. Stigende deltagerbetaling vil ikke betyde, at VUC har færre ressourcer til den enkelte kursist, men kan betyde færre kursister. Den seneste stigning i deltagerbetalingen 2018/2019 medførte et fald i taksterne på 1 pct., så det fylder ikke meget i det samlede billede.

Stx

Enhedsomkostningerne til stx er faldet næst mest. Faldet fra 2012 til 2021 er på 14 pct. Størstedelen af faldet skyldes omprioriteringsbidraget og effektiviseringskravene i 2012 og 2013 samt den ekstraordinære nedskæring af undervisningstaxameteret svarende til 3,3 pct. i 2017. Stx har desuden fået tilført ressourcer til klasseloftet og ekstra eksamen. Disse forbedringer er ikke med, hvis økonomien tilbageføres til 2012.

Modsat var der i 2016 en nedsættelse af taxameteret på enkeltfag, stx, hhx og htx – til finansiering af det geografiske grundtilskud. Dette er ikke en egentlig nedskæring, men en omfordeling inden for den enkelte uddannelse.

Htx

Enhedsomkostningerne for htx er faldet med 11 pct. Størstedelen af faldet skyldes omprioriteringsbidraget og effektiviseringskravene i 2012 og 2013. Området blev kun i begrænset omfang tilført ressourcer som følge af klasseloftet, da antallet af elever i forvejen lå omkring de 28 elever. Htx har fået tilført ressourcer til ekstra eksamen. Stigningen i 2019 kan skyldes, at der er forholdsmæssigt flere elever, der færdiggør htx.

Hf

Enhedsomkostningerne for tilskuddet til hf er faldet med 10 pct. Størstedelen af faldet skyldes omprioriteringsbidraget og effektiviseringskravene i 2012 og 2013. Hf mistede ikke lige så mange ressourcer som fx stx ved omlægningen til socialt taxameter i 2015. Ved genberegningen i 2019 mistede mange hf-udbuddet det sociale taxameter igen. Området var ikke med til at finansiere det geografiske grundtilskud i 2016. Hf har fået tilført ressourcer til klasseloftet og udvidede fagpakker. En del af udsvingene fra 2018-2020 skyldes forskydninger i elevtallet.

Hhx

Hhx har haft et fald i enhedsomkostningerne på 10 pct. Som de øvrige uddannelser skyldes størstedelen af faldet omprioriteringsbidraget og effektiviseringskravene i 2012 og 2013. Herudover har hhx mistet ressourcer ved genberegningen af det sociale taxameter i 2019. Hhx har fået tilført ressourcer i 2017 for at fjerne uforklarlige takstforskelle i undervisningstaxameteret mellem stx og hhx. Herudover er der tilført ressourcer til klasseloftet og en ekstra eksamen. Stigningen fra 2017 til 2018 kan skyldes relativt mange elever, der færdiggør hhx i 2018. Det samme gælder 2012, og da det er valgt som indeksår, ser faldet for hhx større ud end det er tilfældet.

Tabeller

Tallene nedenfor er hentet fra finanslovsforslaget 2021 samt finansloven 2015. Rammen er i faste priser (2021-niveau). Tallene for 2020 er såkaldte budgettal, mens tallene for 2021 er regeringens forslag/ estimater.

Tabel A. Enhedsomkostninger (enhedstilskud)

2021-niveau	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	B2020	F2021
Hhx	72.566	72.814	72.553	69.584	67.296	72.126	72.901	69.789	66.057	65.569
Htx	92.903	95.049	93.582	90.120	86.998	86.384	85.121	87.274	83.710	82.642
Stx	85.726	86.494	87.095	84.318	81.439	77.185	76.100	74.858	73.794	73.678
Hf	93.856	95.577	96.263	95.124	93.394	89.407	87.776	84.283	85.068	84.348
Enkeltfag	95.773	94.047	95.977	93.279	85.170	82.628	81.666	78.214	76.365	75.912

Kilde: FFL21 og FL15. Enhedsomkostningerne påvirkes af forskydninger mellem årselever og elever, der færdiggør uddannelsen. Enkeltfag påvirkes af forskydninger mellem fag og deltagerbetalingsniveau. 2020 er budgettal og 2021 er forslag til budgettal

Tabel B. Udvikling i elevtilskudsrammen (indekseret)

Indekseret	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	B2020	F2021
Hhx	100	103	102	103	104	109	108	102	100	101
Htx	100	102	100	98	99	99	98	98	95	93
Stx	100	103	107	102	99	93	90	86	83	80
Hf	100	105	105	99	94	89	90	88	95	100
Enkeltfag	100	107	110	110	99	96	87	75	73	70

Kilde: FFL21 og FL15. Enhedsomkostningerne påvirkes af forskydninger mellem årselever og elever, der færdiggør uddannelsen. Enkeltfag påvirkes af forskydninger mellem fag og deltagerbetalingsniveau. 2020 er budgettal og 2021 er forslag til budgettal

Tabel C. Udvikling i antal årselever (indekseret)

Indekseret	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	B2020	F2021
Hhx	100	103	102	107	112	109	108	106	110	112
Htx	100	100	99	101	106	106	107	104	105	105
Stx	100	102	105	104	104	104	102	99	96	93
Hf	100	103	103	98	94	94	96	98	105	111
Enkeltfag	100	109	110	113	111	111	102	92	92	88

2020 og 2021 er forventede antal årselever – imens de øvrige er realiseret

Tabel D. Udvikling i enhedsomkostninger (indekseret)

Indekseret	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	B2020	F2021
Hhx	100	100	100	96	93	99	100	96	91	90
Htx	100	102	101	97	94	93	92	94	90	89
Stx	100	101	102	98	95	90	89	87	86	86
Hf	100	102	103	101	100	95	94	90	91	90
Enkeltfag	100	98	100	97	89	86	85	82	80	79

Kilde: FFL21 og FL15. 2020 er budgettal og 2021 er forslag til budgettal

Tallene fremkommer ved at dele rammen (tabel B) med antal årselever (tabel C)

Tallene bag undersøgelsen

Tallene fra 2015-2021 er hentet fra finanslovsforslag for 2021, imens tallene fra 2012 til 2014 er fra finansloven fra 2015. Tallene er herefter fremskrevet til 2021-niveau. Enheds-omkostningerne er beregnet ud fra den enkelte uddannelsestype. 4-årigt stx, studenterkurser samt IB er ikke medtaget. Tendensen for disse uddannelser svarer dog til stx og 2-årigt hf. Tallene dækker ikke en institutionstype, men uddannelser. Enhedsomkostningerne fås ved at tage rammen for uddannelsestypen og dele med tilsvarende antal elever. Det betyder, at der ikke tages højde for forskydningen mellem antal årselever og antal elever der færdiggør uddannelsen. I tider med elevnedgang vil det forstærke nedgangen i enhedsomkostninger og modsat (som det fx sker for hf i 2020). Elevantallene opgøres som årselever, og tallene for 2020 og 2021 er estimater fra Undervisningsministeriet.

Selve tilskudsrammen er som tidligere beskrevet påvirket af forskellige politiske tiltag. Især tilførsel af midler til klasseloftet (2012-2015), det ekstraordinære løft på hxx-taxameteret/fald på stx-taxameteret (2017), forhøjet deltagerbetaling på enkeltfag (2013 og 2019/20) samt omprioriteringsbidraget (2016-2019). En liste over tiltag findes i næste afsnit.

Politiske tiltag der har påvirket rammen

De gymnasiale uddannelser har været påvirket af nedenstående tiltag i de enkelte finanslove. Tiltag med begrænset betydning for uddannelserne/rammen er ikke medtaget.

FL 2012

- Løfter rammen: Det fleksible klasseloft
- Mindsker rammen: Effektiviseringskrav
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 5
- Mindsker rammen: Stigende deltagerbetaling på enkeltfag for særlige grupper

FL 2013

- Løfter rammen: Det fleksible klasseloft
- Mindsker rammen: Effektiviseringskrav
- Mindsker rammen: Stigende deltagerbetaling på enkeltfag for særlige grupper
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 6

FL 2014

- Løfter rammen: Det fleksible klasseloft
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 7
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse på grund af projekt ambitiøs IT

FL 2015

- Mindsker rammen og omfordeler (også mod EUD): Elevtaxameteret nedsættes for at finansiere socialt taxameter og øget udkantstilskud (EUD-reform)
- Løfter rammen: Det fleksible klasseloft
- Mindsker rammen: Omlægning til pædagogikumtaxameter
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse på grund af projekt ambitiøs IT
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 8

FL 2016

- Mindsker rammen: Omprioriteringsbidraget
- Mindsker rammen og omfordeler internt: Omlægning af elevtaxameteret til geografisk grundtilskud
- Mindsker rammen: Nedsættelse af undervisningstakster til fjernundervisning – 100 til 80 pct. og bygningstaxameteret fjernes (finansiering af EUD-reform)
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 9

FL 2017

- Mindsker rammen: Omprioriteringsbidraget
- Forhøjer rammen: HHX-undervisningstaxameteret sættes op med 4,6 pct.
- Mindsker rammen: Bygningstaxameteret nedsættes dog mest for stx og hf (EUD-reform)
- Mindsker rammen: Nedsættelse af stx-undervisningstaxameteret med 3,3 pct. (Finansiering af EUD-reform)
- Mindsker rammen: Tælledagen udskydes for alle de gymnasiale uddannelser fra 20 dage til 60 dage efter start (finansiering af gymnasireform)
- Mindsker rammen: Taksterne nedskrives til finansiering af barselsfond (bevillingsfinansieret)
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 10

FL 2018

- Mindsker rammen: Omprioriteringsbidraget
- Omfordeler: Udkantstilskuddet omdefineres for hxx og htx.
- Mindsker rammen: Lange censorrejser begrænses
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse på VUC som følge af øget deltagerbetaling
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse pga ændret opgørelsestidspunkt for klasseloft (finansiering af gymnasireform)
- Forhøjer rammen: Barselsfonden – pengene går tilbage til taksterne igen (bidragsfinansiering)
- Mindsker rammen: Bygningstaksten nedsættes på hf/stx (finansiering af ekstra bygningsomkostninger til fredede bygninger)
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse på grund af udbudsloven
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 11

FL 2019

- Mindsker rammen: Omprioriteringsbidraget
- Omfordeling: Genberegning af socialt taxameter.
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse ud fra politisk ønske om færre markedsføringsomkostninger (finansiering af FGU)
- Mindsker rammen: Nedsættelse af undervisningstakster til fjernundervisning - 80 til 75 pct. (finansiering af FGU)
- Mindsker rammen: Takstnedsættelse på enkeltfag som følge af øget deltagerbetaling (mere fokuseret brug af off. midler)
- Ingen effekt på rammen: Midlertidig forhøjelse af udkantstaxameteret (4årig – for stx)
- Forhøjer rammen: Takstforhøjelse til udvidede fagpakker til hf (Gymnasireform)
- Forhøjer rammen: Midlertidig særtilskud til små erhvervsskoler (1 år)
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 12

FL 2020

- Forhøjer rammen: Takstopsættelse på de treårige uddannelser til ekstra prøvebegivenhed (Gymnasireform)
- Ingen effekt på rammen: Pulje på 50 mio. kr. til lukningstruede VUC-afdelinger
- Mindsker rammen: Reduktion af bygningstaxameter på almengymnasiale uddannelser (finansiering af FGU)
- Mindsker rammen: Erhvervsgymnasierne får reduceret højeste regionaliseringsfaktor fra 1,1 til 1,05 (finansiering af FGU)
- Ingen effekt på rammen: Styrket stx-udkantstilskud (FGU)
- Forhøjer rammen: Takststigning socialt taxameter (FGU)
- Forhøjer rammen: Mindre midlertidigt særtilskud
- Mindsker rammen: Indkøbsfase 13

FL 2021

- Mindsker rammen: Indkøbsfase 14
- Forhøjer rammen: Henvisningstaxameter